

AKDENİZ'DEKİ TÜR GİRİŞLERİ VE İSTİLACI TÜRLER İLE İLGİLİ EYLEM PLANI

**AKDENİZ'DEKİ TÜR GİRİŞLERİ
VE İSTİLACI TÜRLER
İLE İLGİLİ EYLEM PLANI**

ARANIYOR

Not: Bu dokümanda kullanılan gösterimler ve materyallerin sunumunun hiç bir parçası, UNEP'in herhangi bir devlet, ülke, şehir veya alan ya da onların yetki makamları veya onların sınır ya da hudutlarının sınırlaması ile ilgili herhangi bir fikrinin ifadesini içermez.

© 2005 Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme - UNEP)
Akdeniz Eylem Planı (Mediterranean Action Plan - MAP)
Özel Koruma Alanları Bölgesel Faaliyet Merkezi
(Regional Activity Centre for Specially Protected Areas - RAC/SPA)
Boulevard du Leader Yasser Arafat
B.P.337 - 1080 Tunis CEDEX - TUNISIA
e-posta: car-asp@rac-spa.org
www.rac-spa.org

Bu eser kaynakça amacıyla şu şekilde atfedilebilir:
UNEP-MAP-RAC/SPA . 2005 . Action Plan concerning species introductions and invasive species in the Mediterranean Sea . Ed. RAC/SPA, Tunis . 30 pp.

Bu yayın tamamen ya da kısmen yeniden yazılabilir ve herhangi bir şekilde eğitsel ya da kar amacı gütmeyen amaçlarla, baskı sahibinden özel izin alınmaksızın, kaynağa atıfta bulunarak kullanılabilir. UNEP-MAP-RAC/SPA, bu yayının kaynak olarak kullanıldığı tüm yayınların bir kopyasını almaktan minnet duyacaktır.

Bu yayın, herhangi bir ticari amaç için UNEP-MAP-RAC/SPA'dan yazılı izin almaksızın tekrar satışının yapılması amacıyla kullanılamaz.

Akdeniz'in kıyı bölgesinin ve deniz çevresinin korunması için Barselona Sözleşmesinin çatısı altında benimsenmiştir.

Bu yayın Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (ÖÇKKB) tarafından Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP Türkiye), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülen Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında Türkçe'ye çevrilerek basılmıştır.

Tercüme Serisi: 8

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Alparslan Türkeş Cad. 31. Sok. 10 Nolu Hizmet Binası 06510 Beştepe/Yenimahalle/Ankara
Tel: 0 (312) 222 12 34 Faks: 0 (312) 222 26 61 www.ozelcevre.gov.tr
www.dka.gov.tr

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 2. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara
Tel: 0 (312) 454 11 00 Faks: 0 (312) 496 14 63 www.undp.org.tr

ISBN: 978-605-393-074-7

Çeviri: Murat Bilecenoğlu
Düzeltili: Güner Ergün ve Harun Güçlüsoy
Tasarım: UNEP-MAP-RAC/SPA
Türkçe Uygulama: Murat Mert Temel
Türkçe Uygulama Kontrol: Nurhan Şen ve Gülden Atkın Gençoğlu
Baskı: Yorum Basın Sanayi Ltd. Şti.
Türkçe Baskı Tarihi ve Yeri: 2011, ANKARA

Bu belge, Birleşmiş Milletler resmi belgesi olarak düşünülmemelidir

TÜRKÇE ÇEVİRİYE ÖNSÖZ

Birleşmiş Milletler Çevre Programı /Akdeniz Eylem Planı (UNEP/ MAP) bünyesinde, Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi, (Barselona Sözleşmesi) kapsamında; Akdeniz Ülkelerinin Hükümetlerine deniz kirliliğini tespit ve kontrol etmede yardımcı olmak, onların ulusal çevre politikalarını hazırlamak, bu hükümetlerin alternatif gelişme modelleri için daha iyi seçenekler belirlemede ve kaynaklarını daha iyi ve makul kullanmalarındaki yeteneklerini geliştirmek amacıyla Akdeniz Eylem Planı Avrupa Topluluğu tarafından 1975 yılında onaylanmıştır.

Barselona Sözleşmesi'nin, 1999 yılında yürürlüğe giren Özel Koruma Alanları ve Biyolojik Çeşitlilik Protokolü dikkate alındığında, Akdeniz biyolojik çeşitliliğinin korunması için geliştirilen tür eylem planlarının uygulanması için büyük gayret gerekmektedir.

Özellikle eylem planlarında yer alan türlerin korunması ve esirgenmesi amacıyla deniz ve kıyı bölgelerinde özel koruma alanlarının kurulmasına dair hükmün bulunduğu protokol kapsamında, ülkemiz Akdeniz ve Ege kıyılarında Bakanlar Kurulu kararıyla ilan edilmiş 10 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi yer almaktadır. Bu bölgeler yaklaşık 1.133 km kıyı uzunluğu ile 2865 km²'lik deniz alanını ihtiva etmektedir. Ayrıca Türkiye, Akdeniz'in en büyük deniz koruma alanına sahip ülkesidir ve kara sularının yaklaşık % 4'ü koruma altındadır.

Tüm dünyada olduğu gibi, Özel Çevre Koruma Bölgeleri kıyı ve deniz alanlarının doğal, tarihi ve kültürel değerleri de kentsel baskı, kirlilik ve aşırı avcılık tehdidi altındadır. Söz konusu tehditleri bertaraf etmek, deniz ve kıyı koruma alanlarının genişletilmesi ve etkin korunmasının sağlanması amacıyla çalışmalarını yürüten Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü ortaklığında, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türkiye Temsilciliği (UNDP Türkiye) uygulayıcı ortaklığıyla, Küresel Çevre Fonu (GEF) mali desteğiyle, "Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanları Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi"ni yürütmektedir.

Bu proje kapsamında Türkçe'ye çevrilen söz konusu Eylem Planlarının, ilgili türlerin ve habitatlarının korunması için, bilimsel çalışmalarla beraber uygulama çalışmalarının yapılması, gerekli önlemlerin bir an önce alınarak türlerin neslinin tükenmesini önlemek için her türlü işbirliğinin güçlendirilmesine katkıda bulunmasını dilerim.

Saygılarımla.

Ahmet ÖZYANIK
Kurum Başkanı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
A. EYLEM PLANININ HEDEFLERİ	7
B.ÖNCELİKLER	7
B.1 Bölgesel düzeyde	7
B.2 Ulusal düzeyde	8
C. EYLEM PLANININ HEDEFLERİNE ULAŞMASI İÇİN GEREKENLER ...	8
C.1 Ulusal düzeyde	8
C.1.1. Veri toplama	8
C.1.2. Mevzuat	9
C.1.3. Kurumsal çatı	9
C.1.4 Ulusal Planlar	10
C.2 Bölgesel düzeyde	11
C.2.1 Veri toplama ve dağıtım	11
C.2.2 Fouling, Balast Suyu ve Sedimanlar Üzerine Bölgesel Proje	11
C.2.3 Eğitimler	12
C.2.4 Halk Eğitimi ve Farkındalık	12
D. BÖLGESEL KOORDİNASYON	12
E. UYGULAMAYA KATILIM	13
Ek: UYGULAMA PROGRAMI	14

AKDENİZ'DEKİ TÜR GİRİŞLERİ VE İSTİLACI TÜRLER İLE İLGİLİ EYLEM PLANI

GİRİŞ

1. Akdeniz Eylem Planının bir parçası olarak Barselona toplantısına Akit Taraflar (sözleşmeyi akdedenler), deniz ortamının korunmasına ve biyolojik çeşitliliğinin bileşenlerine öncelik tanır. Bu durum, özellikle Akdeniz'deki özel koruma alanlarına ve biyolojik çeşitliliğe ve onun eklerine dair yeni Protokolün (Özel Koruma Alanları/ SPA Protokolü) kabul edilmesi yoluyla (Barselona, 1995) birçok kez onaylanmıştır.
2. Biyolojik çeşitliliği oluşturan bileşenler üzerindeki tehditlere karşı koymak için eylem planlarına özen göstermek ve uygulamak, bölgesel doğal mirasın korunmasına yönelik Akdeniz ülkeleri tarafından sarfedilen çabaları yönlendirme, koordine etme ve kuvvetlendirmenin etkili bir yoludur.
3. SPA Protokolü, Akit Tarafları "doğadaki yerli olmayan ya da genetik olarak değiştirilmiş türlerin kasti ya da kasıtlı olmayan girişlerini düzenlemek ve ekosistemlerin, habitatların ya da türlerin üzerindeki zararlı etkilerine neden olabilmelerinden dolayı bunları yasaklamak için tüm uygun önlemleri" almaya davet eder.
4. Daha önceden girmiş olan türlere gelince, SPA Protokolü, ekosistemler, habitatlar ya da türler üzerinde muhtemel zararlara yol açan veya açabilecek olanların bilimsel değerlendirmesi göz önüne alındığında, onların kökünü kurutmak için Akit Tarafların tüm olası önlemleri yerine getirmeleri için gayret etmeleri şartını koşar.
5. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, 8 (h) maddesinde tüm Akit Tarafları, mümkün ve uygun olduğu kadarıyla ekosistemleri, habitatları ya da türleri tehdit eden yabancı türlerin kökünü kurutmaya ya da girişlerini önlemeye ve kontrol etmeye çağırır.
6. Akdeniz kıyı sularına yerli olmayan türlerin girişleri son zamanlarda artmıştır ve bunlardan belirli olan bazıları istilacı özellik göstermiştir. Kasti olsun ya da olmasın, yerli olmayan türlerin girişleri çoğu kez katıldıkları ekosisteme hem ekolojik, hem de sosyo ekonomik zararlar verip geri dönüşümü olmayan hasarlara neden olabilir.

7. Farkedilmiştir ki, sucul organizmalar Akdeniz'e, insan etkisi olmaksızın doğal yollarla komşu denizlerden girmektedir¹ (örneğin Cebelitarık Boğazı). Ayrıca Akdeniz'in fauna ve florasının çoğunun Atlantik kökenli olduğu da bilinmektedir. Türlerin Akdeniz'e girişi son yıllarda, çoğu antropik (insan) kökenli olarak, çeşitli etkenlerden dolayı artış göstermiştir. Türlerin Akdeniz'e girişlerinin bilinen ana vektörleri:

- 19. yüzyılda inşa edilen Süveyş Kanalı boyunca Kızıldeniz organizmalarının girişi
- Gemi trafiği (balast suları² ve sedimanları, fouling³)
- Akuakültür⁴ (hem denizler, hem de acı sular)
- Canlı denizel organizmaların ticareti (örneğin akvaryum faaliyetleri ve balıkçılık yemi) ve bilimsel araştırmalar.

Aynı vektörler Akdeniz'in içine ve dışına ikincil girişleri kolaylaştırabilir.

8. Sadece bazı yabancı türler neslini devam ettirebilen popülasyonlar oluşturmada başarıya ulaşmalarına rağmen, çevresel nedenler, birçok durumda Akdeniz'in yerli türleri için olumsuzdur. İstilacı türlerin, Akdeniz'deki denizel biyolojik çeşitliliğe yönelik temel tehditler arasında olduğu görülür. Yabancı türlerin girişlerini önlemek, girmiş olanların yayılmasını kontrol altında tutmak ve onların deniz ekosistemine verdikleri hasarı hafifletmek adına acil tedbirler almak zorunluluktur. Şimdiki Eylem Planı, uygun veriye dayanarak daha detaylı olarak açıklanmaktadır; yeni veri uygun olduğunda, eğer gerekirse, ileride düzenlemelere gidilecektir.

¹ Akdeniz'e denizel türlerin girişinin daha az önemli olan diğer nedenleri rapor edilmiştir (deniz kuşları, göç eden hayvanların ve sürüklenen plastikler üzerindeki epibiyotlar, gemi çapaları, sindirimi güç yumurtalar ve predatörlerin (avcı türlerin) midelerindeki sporeler, vs.)

² Balast suyu, özellikle seyahatleri boyunca boş oldukları zamanlarda, ağırlık olarak ve dolayısıyla gemileri stabilize etmek için kullanılır. Geçmişte gemiler katı materyaller ile (kayalar, kumlar vs.) ağırlaştırılırdı, ancak son birkaç yıldır tüm modern gemilerde yaygın olarak su kullanılmaktadır. Balast suyunun içinde bulunan pek çok tür, balast suyunun değiştirilinceye yere ulaşıldığında artık yaşamıyor olsa ya da döküldükleri ekosistemde hayatta kalma şansı olmasa da, bu türlerin bazıları yerleşmeyi başarabilmekte ve neslini devam ettiren popülasyonlar oluşturabilmektedir.

³ Alglerin ve denizel omurgasızların bazı türleri gemilerin karinalarına yapışırlar ve böylece çok uzun mesafelere seyahat edebilirler ve yeni bölgelere yerleşebilirler. Gemilerin hareketleri boyunca düzenli girişler tüm dünyada gerçekleşmektedir.

⁴ Akuakültür amaçları için canlı hayvan ithalatı, denizel türlerin Akdeniz'e kasıtlı girişinin ana yoludur. Akuakültür amacıyla getirilen yabancı bir türün kuluçka tesisinden kaçmasını ve doğal ortamda başarılı popülasyonlar oluşturmasını engellemek, pratik olarak imkansızdır. Buna ilave olarak, akuakültür için ithal edilen türlerin yanında tesadüfen gelen ve istemsiz olarak ekosisteme katılan türlerle ilgili pek çok vaka mevcuttur.

9. Bu Eylem Planı uygulandığında, Taraflar Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi çatısı altında benimsenen, Karar VI/23'de belirtilen temel ilkeler ve tanımlamaları, aşağıda 21. paragrafta bahsi geçen çalıştayda detaylı olarak tartışmak için sunulana kadar, Eylem Planının 20. Paragrafı için tedarik edilen kılavuza dahil edilmek üzere, temel ilkeler ve yaklaşımlara ulaşma amacıyla dikkate alacaklardır.

10. Bu Eylem Planı tarafından savunulan eylemler üç yıllık süre için uygulanır ve Eylem Planı, Akit Taraflar tarafından kabul edildiğinden itibaren uygulanmaya başlar. Bu sürenin sonunda RAC/SPA, bugüne kadar savunulan eylemleri uygulayarak yapılan ilerleme üzerine bir rapor hazırlayacak ve bunu önerilerin Taraflar adına takibini yapacak olan Özel Koruma Alanları Ulusal Odak Noktalarına sunacaktır.

11. Yabancı türlerin girişi sorununun dünya çapındaki kapsamı göz önünde tutulursa, bu Eylem Planının uygulamasında istişare yapılması ve bu dosyadaki diğer bölgeler ve/veya uluslar arası organizasyonlarda ön ayak olanlar ile ortaklık yapılması önemlidir.

A. EYLEM PLANININ HEDEFLERİ

12. Bu Eylem Planının ana hedefi, tür girişlerinin etkilerini gözlemek, kontrol etmek ya da önlemek amacıyla Akdeniz bölgesi boyunca düzenli önlemlerin ve çabaların geliştirilmesini, özellikle aşağıdaki şekillerde, teşvik etmektir:

- Yabancı türlerin giriş sorununun üstesinden gelmek için Akdeniz ülkelerinin kapasitesini güçlendirmek
- Bölgedeki ülkelerin seviyesinde, kurumsal ve yasal çerçeve kapasitelerini güçlendirmek
- Gerektiğinde karar üretmek için kullanılabilir güvenilir ve uygun bilimsel verinin toplanması
- Bölgedeki devletler arasında bilgi alışverişi ve işbirliği için mekanizmaların kurulması
- Kılavuzların ve diğer teknik dokümanların ayrıntılı olarak hazırlanması

B. ÖNCELİKLER

B.1 Bölgesel Düzeyde

13. Yabancı türlerin girişi sorununun karışıklığı ve kapsamındaki genişliği göz önünde tutulursa, bölgesel düzeyde aşağıdaki maddelere öncelik verilmelidir:

- Akdeniz çapındaki yabancı türler listelerinin, türlere ait ekoloji, biyoloji ve habitat bilgilerini içerecek şekilde düzenli olarak güncellenmesi ve derlenmesinin desteklenmesi⁵. Listelerdeki türler, insan sağlığına zararlı olanlar ve/veya istilacılar şeklinde ayrılmalı ve böyle bir sınıflandırma hakkında bilgi verilmelidir.

⁵ Egzotik türlerin listesi CIESM'in çatısı altında derlenmiştir ve başka bilinen yayınlar referans ve bir bilgi kaynağı olarak kullanılabilir.

- Bölgesel düzeydeki kılavuzların konu ile ilgili ulusal yetkililere yardım amacıyla benimsenmesi ve detaylandırılması
- Yabancı türlerin girişinin kontrolü ve önlenmesi için komşu devletler tarafından alınan eylemlerin koordine edilmesi
- İzleme ve erken uyarı ağlarının kurulması
- Uluslararası düzeyde işbirliğinin desteklenmesi

B.2 Ulusal Düzeyde

14. Risk değerlendirmesi ve önlemlerin uygulanması ve eylemlerin kontrolü için gerekli bilgi ve verinin yetersizliği göz önünde tutulursa, ulusal seviyedeki öncelikler aşağıdaki şekilde olmalıdır:

- Mevcut bilginin geliştirilmesi amacıyla gerekli tüm eylemlerin teşviki (ör. araştırma çalışmaları, veri toplama, izleme vs.)
- Yabancı türlerin ulusal ve Akdeniz çapındaki referans listesi için gerekli bilginin düzenli sağlanması amacıyla gerekli olan eylemlerin düzenlenmesi
- Bölgesel seviyede kararlaştırılmış eylemlerin ve bilgi alışverişinin desteklenmesi
- Önlem ve kontrolün bilimsel destekli ve bölgesel uyumlu uygulanmasının teşviki.

C. EYLEM PLANININ HEDEFLERİNE ULAŞMASI İÇİN GEREKENLER

C.1 Ulusal Düzeyde

C.1.1. Veri Toplama

15. Akit Taraflar, denizel türlerin girişine dair durum belirlemeye ve uluslararası organizasyonların çatısı altında mevcut konu ile ilgili formların kullanılarak ulusal raporların hazırlanması için mevcut bilgiyi derlemeye davet edilmektedir. Bu amaçla, eğer gerekirse, RAC/SPA tarafından yardım alabileceklerdir. Ulusal raporlarda özellikle şu konulardan bahsedilecektir:

- Ulusal sınırlar içinde denizel türlerin girişi için bilinen ya da potansiyel vektörler
- Denizel türlerin girişini kontrol etme ve önleme için ulusal seviyede atılan adımlar
- Tür girişlerinin idaresinin kontrolüne dair ulusal kurumsal çatı
- Ulusal sınırlar içinde rapor edilen yabancı denizel türlerin envanterinin yapılması
- Konu ile ilgili mevcut belgeleme
- Uluslararası anlaşmalara katılımlar ve ikili ortaklıkları içeren uygun uluslararası girişimlere iştirak edilmesi.

16. Taraflardan, özellikle aşağıdaki hususlarda veri toplama ve izleme için programlar hazırlamaları istenir:

- Yabancı denizel türlerin varlığı ve akuakültürdeki kullanımlarını da içeren popülasyon eğilimlerinin durumu
- Yabancı türlerin yerli biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkisi⁶
- Konu ile ilgili Uluslararası Organizasyonlar tarafından kullanılan izleme protokollerinden faydalanılarak, karasulara deşarj edilen balast sularının kökeni.

C.1.2. Mevzuat

17. Denizel türlerin girişinin kontrolü için henüz ulusal yasa çıkartmayan Akit Taraflar mümkün olduğunca çabuk bir şekilde bu hazırlığı tamamlamalıdır. Bütün Akit Taraflara, uluslararası organizasyonlar kapsamında, konu üzerinde benimsenen kodların ve uluslararası mukavele ve yönergelerin ulusal yasa hükümlerinde ifade edilen gerekli adımları atmaları şiddetle tavsiye edilir⁷.

C.1.3. Kurumsal Çatı

18. Eğer mümkünse her ülke seviyesinde, aşağıdaki eylemleri düzenlemek ve koordine etmek için bir mekanizma kurulmalıdır:

- Giriş yollarının envanterini yapma
- Yabancı türlerin bir envanterini derleme
- Konu ile ilgili uzmanların ve organizasyonların bir rehberini oluşturma
- Tür girişleri, analiz riskleri ve muhtemel sonuçlarına dair öneriler belirlemek için diğer Taraflar ve ilgili Uluslararası Organizasyonlar ile yakın danışma içinde sorumlu olabilecek uzmanlardan oluşan bir grup kurma.

6 Ör.: ekoloji, biyoloji, bölgesel dağılım vb.

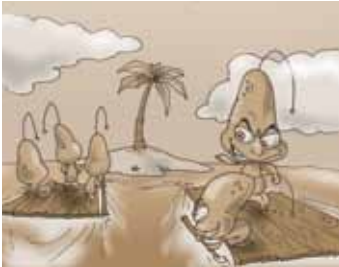
7 Organizasyonların çoğu kanunlara, yönergelere veya tür girişlerinin daha iyi kontrolü ve onların olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik teknik ve yasal tavsiyeleri sağlayan diğer araçlara özen göstermiştir. Akdeniz bölgesi için en uygun olan araçlar:

- Yabancı türlerin giriş etkilerini önlemek ve hafifletmek için temel ilkeler (Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi çatısı altında hazırlanmıştır)
- Çevreye yabancı türlere ait, Organizmalarının Girişi üzerine 57 no'lu öneri (Bern sözleşmesinin çatısı altında benimsenmiştir)
- Yabancı istilacı türler tarafından biyolojik çeşitlilik kaybının önlenmesi için IUCN kılavuzları
- Denizel Organizmaların Transferi ve Girişleri üzerine Uygulama Kanunu (Uluslararası Deniz Araştırmaları Konseyi / ICES tarafından geliştirilen)
- İstenmeyen sucul organizmaların ve patojenlerin gemilerin balast sularından ve sedimanlarından deşarj edilmesi sonucu girişlerin önlenmesi için kılavuzlar (IMO'nun çatısı altında benimsenen)
- Türlerin girişleri hakkında uyarı niteliğinde olan yaklaşımlar (FAO tarafından geliştirilen)

- Faaliyetleri ile, denizel yabancı türlerin girişine neden olabilecek kamu veya özel katılımcıların tanımlanması ve envanterinin yapılması
- İlgili eğitim programlarının geliştirilmesi
- Yabancı deniz türlerinin kasıtlı ithalatını ve ihracatını kontrol eden sistemlerin güçlendirilmesi veya gerekiyorsa bu sistemin kurulması
- Risk değerlendirme tekniklerinin uygulanması ve geliştirilmesi
- ilgili bilimsel araştırmaların desteklenmesi
- Yabancı türlerin saptanması ve risk değerlendirmesine dair komşu devletlerdeki ilgili makamlar ile işbirliğinin sağlanması
- İstilacı türler üzerine uluslararası girişimlere katılması
- Karar vericileri de içeren genel halk ve hedef grupların farkındalığını arttırmak için, yabancı tür girişleri ile ilgili riskler konusunda programlar geliştirilmesi
- Sıcak noktalar için izleme projelerinin geliştirilmesi (limanlar, kıyı lagünleri, akuakültür alanları, hassas bölgeler vs.).

C.1.4. Ulusal Planlar

19. Bu Eylem Planının uygulamasında önceden düşünülen önlemlerde daha etkinlik sağlamak için Akdeniz ülkeleri, yabancı denizel türlerin girişinin kontrolü ve onların olumsuz etkilerini hafifletmek adına Ulusal Planlar belirlemek için davet edilir. İlgili ülkelerin spesifik özelliklerini hesaba katan her Ulusal Plan, uygun kurumsal ve yasal önlemler önermelidir. Ulusal Plan, mevcut bilimsel veriye dayanmalıdır ve (i) verinin toplanması ve düzenli güncellenmesi, (ii) uzmanlar için bilgi tazeleme ve eğitim kursları, (iii) yerel halk, katılımcılar ve karar vericiler için farkındalığı artırma ve eğitimler düzenleme ve (iv) diğer devletler ile koordinasyon ve ortaklıklar için programları içerecektir. Ulusal planlar, tüm ilgili katılımcıların dikkatine sunulmalıdır ve mümkün olduğunda, ilgili Ulusal Planlar ile koordine edilmelidir.

C.2 Bölgesel Düzeyde

C.2.1. Veri toplama ve dağıtım

20. İlgili ulusal otoritelere gerekli bilimsel ve teknik dokümanlar sağlama açısından, Akdeniz'deki uzmanlar ve uluslararası organizasyonlar ile işbirliği içinde, aşağıdaki iki maddeye özen gösterilecektir:

- Yabancı ve istilacı denizel türlerin Akdeniz'e girişinin vektörlerinin kontrolü için kılavuzlar
- Yabancı tür girişi etkilerinin değerlendirilmesi için risk analizi kılavuzu.

21. Akdeniz'deki tecrübeli bilim adamları tarafından desteklenen, Akdeniz'deki yabancı türler üzerine uygun verinin derlenmesi, en önemli taksonomik grupların ve coğrafik boşlukların tanımlanması ve bunları düzeltecek bir program önermek için bir çalıştay düzenlenmelidir. Bu çalıştay, yabancı tür girişlerinin farklı vektörlerinin incelendiği ve olası kontrol önlemleri hakkında önerilerin sunulduğu bir oturuma sahip olmalıdır. Yukarıdaki paragraf 20'de bahsedilen kılavuzlar ve rehber, çalıştay boyunca yeniden incelenecektir.

22. İstilacı yabancı türler hakkında bilgi toplamak, derlemek ve dağıtımını sağlamak için bölgesel bir mekanizma, bu Planın bir parçası olarak kurulmalıdır ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Sekretaryası ile işbirliğinde geliştirilen Akdeniz Bilgi Alışverişi Mekanizması ile uyumlu olmalıdır. Bu özellikle şunları içerecektir:

- Akdeniz'de tespit edilen yabancı denizel türlerin varlığını bildirmek için prosedürler
- İstilacı denizel türler üzerine bir veri tabanı (taksonomi, ekoloji, etkilenmiş ekosistemler ya da türler, problem ile mücadelenin bir yolu, uzmanlar vs.)
- Tedbir ve yönetim yaklaşımları üzerine ve türlerin girişinden dolayı oluşan etkiler hakkındaki bilginin sirkülasyonu için sistemler
- Türlerin yeni girişleri ile ilgili bilginin hızlı sirkülasyonu için bir prosedür
- Temelde dünya ya da bölgesel girişimler ile birlikte işbirliği ve bilgi alışverişi bağlantıları

C.2.2. Fouling, Balast Suyu ve Sedimanlar Üzerine Bölgesel Proje

23. Akdeniz'e yabancı türlerin gemi aracılığıyla girişlerine verilen önem nedeniyle, bu Eylem Planı kapsamında şiddetle tavsiye edilir ki, Akdeniz ülkeleri için boşlukların üstesinden gelinmesi ve gemilerin balast suları, sedimanları ve gemi karinaları aracılığıyla sucul organizmaların transferini azaltmak için ülkelerin kapasitelerinin güçlendirilmesi için bölgesel bir proje geliştirilmelidir. Bölgesel projeyi uygulamak ve teşvik etmek için, IMO ile yakın çalışmak ve GEF-UNDP-IMO balast suyu yönetim programına katılmak gereklidir.

C.2.3. Eğitimler

24. Bu Eylem Planının uygulanmasını desteklemek için, bölgesel eğitim oturumları, ilgili uluslararası organizasyonlar ile işbirliği içerisinde organize edilmelidir. Özellikle, aşağıdaki ana konulara değinilecektir:

- Yabancı denizel türlerin girişinin kontrol edilmesi ile ilgili mevzuat ve kurumsal görünüş
- Yabancı türlerin girişine bağlı risklerin belirlenmesi, onlara karşı mücadelenin bir yolunu bulma ve onları kökünden kurutma
- Denizel organizmalarının transferini en aza indirmek amacıyla gemilerin balast sularının yönetilmesi
- Yabancı türlerin tanımlanması.

C.2.4. Halk eğitimi ve farkındalık

25. Karar vericiler dahil yerel halk ve hedeflenen grupların, Akdeniz'e yabancı denizel türlerin girişi ile ilgili riskler hakkındaki farkındalığını arttırmak için Akdeniz ülkelerinin ulusal programlarını desteklemek amacıyla, RAC/SPA'nın ilgili ulusal otoriteler ve uluslararası organizasyonlar ile iş birliğinde broşürler, posterler ve diğer eğitim ve farkındalık materyalleri hazırlaması tavsiye edilmiştir. Bunlar, Özel Koruma Alanlarının Ulusal Odak Noktalarına, ilgili ülkelerde dağıtımının yapılması amacıyla ulaştırılacaktır.

D. BÖLGESEL KOORDİNASYON

26. Bu Eylem Planının uygulanmasının bölgesel koordinasyonu, Özel Koruma Alanları için Bölgesel Faaliyet Merkezi aracılığıyla Akdeniz Eylem Planı (MAP)'nın Sekreteryası tarafından garanti edilecektir. Koordinasyon yapısının ana fonksiyonları aşağıdaki maddelere bağlı bulunmalıdır:

- Bu Eylem Planının hedeflerine ulaşması için bölgesel düzeyde gereken eylemlerin uygulanmasını ele almak (bölüm C.2)
- Bu Eylem Planının hedeflerine ulaşması için ulusal düzeyde gereken eylemlerin uygulanmasında, olanaklar dahilinde Akit Tarafları desteklemek (bölüm C.1)
- Yabancı türler konusunda sıcak noktaları tanımlamak (coğrafik ve tür düzeyinde)
- Özel Koruma Alanları Ulusal Odak Noktalarına, bu Eylem Planının uygulanması hakkında düzenli rapor sunmak ve yukarıda paragraf 10'da bahsedilen raporu hazırlamak
- Akdeniz bölgesinin ilgili uluslararası ve/veya bölgesel girişimlere katılmasını garanti etmek ve ilgili kurumlarla işbirliği yapmak
- Akdeniz bilim adamları arasında değişimleri desteklemek.

E. UYGULAMAYA KATILIM

27. Bu Eylem Planının uygulanması, Akit Tarafların ulusal kurumlarının yetki sahasıdır. İlgili uluslararası organizasyonlar ve/veya STK'lar, laboratuvarlar ya da herhangi bir organizasyon ya da kuruluş, bu Eylem Planını uygulamak için gerekli çalışmalara katılmak için davet edilir. İlgili sözleşmelerin Sekretaryaları ile koordinasyonun ve işbirliğinin sağlanmasının yanı sıra, RAC/SPA, bu eylem planının uygulanmasına iştirak etmeleri amacıyla IMO ve FAO'yu davet edecektir. Bu yaklaşım, katılımcı organizasyonlar arasındaki düzenli diyalog mekanizmasını işler hale sokacak ve gerektiğinde bu amaç için toplantılar düzenlenecektir.

EK UYGULAMA PROGRAMI

Eylem	Son Tarih *
1. Tür girişleri ile ilgili riskleri içeren, karar vericiler de dahil olmak üzere yerel halk ve hedef grupların farkındalığını arttırmak için programlar geliştirmek (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	En kısa sürede
2. Paragraf 18'de listelenen eylemleri koordine etmek ve düzenlemek için mekanizmalar kurmak	6 ay
3. Ulusal Raporların hazırlanması (bkz. Eylem Planı paragraf 15)	9 ay
4. Giriş vektörlerinin envanterini yapmak (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	9 ay
5. Fouling, balast suyu ve sedimanlar üzerine bölgesel projeler hazırlamak (bkz. Eylem Planı paragraf 23)	9 ay
6. Eğitim ve farkındalığı artırıcı materyallerin üzerinde durmak (bkz. Eylem Planı paragraf 25)	9 ay
7. İlgili uzmanların ve organizasyonların bir rehberini oluşturmak (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	1 yıl
8. Yabancı tür girişleri, risk analizleri ve muhtemel sonuçların değerlendirilmesinden sorumlu olacak bir uzmanlar grubu kurmak (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	1 yıl
9. Eylem Planı paragraf 21'de bahsedilen çalıştayın düzenlenmesi	1 yıl
10. Yabancı türlerin girişinin kontrolünü yöneten ulusal mevzuatın güçlendirilmesi ya da yasa çıkarılması için prosedürlerin başlatılması (bkz. Eylem Planı paragraf 17)	18 ay

11.	Bölgesel eğitim oturumlarının organize edilmesi (bkz. Eylem Planı paragraf 24)	18 ay
12.	Veri toplama ve izleme için programların geliştirilmesi (bkz. Eylem Planı paragraf 16)	2 yıl
13.	Yabancı denizel türlerin kasıtlı ithalat ve ihracatını kontrol etmek için gerekli olan yerlere sistemler kurulması ve güçlendirilmesi (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	2 yıl
14.	Risk değerlendirmesinin uygulanması ve geliştirilmesi (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	3 yıl
15.	Akdeniz'e giren yabancı ve istilacı denizel türlerin kontrolü için kılavuzların hazırlanması (bkz. Eylem Planı paragraf 20)	2 yıl
16.	Risk analizi ve yabancı türlerin girişi hakkında etki değerlendirmesi için kılavuz hazırlanması (bkz. Eylem Planı paragraf 20)	2 yıl
17.	İstilacı yabancı türler hakkında bilgi toplamak, derlemek ve dağıtımını sağlamak için Bölgesel Mekanizma kurmak (bkz. Eylem Planı paragraf 22)	2 yıl
18.	Yabancı türlerin envanterinin derlenmesi. Denizel yabancı türleri arttırabilecek kamu ve özel faaliyetlerin tanımlanması ve envanterlenmesi (bkz. Eylem Planı paragraf 18)	3 yıl
19.	Ulusal Planların üzerinde durmak (bkz. Eylem Planı paragraf 19)	3 yıl
20.	Eylem Planının gerçekleştirilmesi hakkında raporun hazırlanması (bkz. Eylem Planı paragraf 10)	3 yıl

* Eylem Planı Akit Taraflar tarafından benimsendiği anda başlar.

Özel Koruma Alanları Bölgesel Faaliyet Merkezi (RAC/SPA)

Boulevard du Leader Yasser Arafat
B.P.337 - 1080 Tunis CEDEX - TUNUSIA
Tel: ++(216) 71206 649 Faks: ++(216) 71 206 485
e-posta: car-asp@rac-spa.org
www.rac-spa.org

Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

Alparslan Türkeş Cad. 31. Sok. 10 Nolu Hizmet Binası 06510
Beştepe/Yenimahalle/Ankara
Tel: 0 (312) 222 12 34 Faks: 0 (312) 222 26 61 www.ozelcevre.gov.tr
www.dka.gov.tr

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birlik Mahallesi 2. Cadde No. 11 06610 Çankaya/Ankara
Tel: 0 (312) 454 11 00 Faks: 0 (312) 496 14 63
www.undp.org.tr

